

Innhold

Forord	ix
Kapittel 1. Innledning	1
Målgrupper	1
Firedeling I	4
Anatomi og fysiologi i denne læreboken	7
Tre kilder til bevegelse	7
<i>Vevselastisitet</i>	7
<i>Muskelarbeid</i>	8
<i>Ytre krefter</i>	8
En del viktige begreper og distinksjoner	9
<i>Fonetikk og innhold</i>	9
<i>Kontinuerlig og diskret variasjon</i>	10
<i>Paradigme og syntagme</i>	11
<i>Fonetikk og fonologi (fonemikk)</i>	12
Fonetisk transkripsjon	12
<i>Skrift og tale</i>	14
Diakroni og synkroni	16
Forklaring av forklaring	16
Egen talekontroll	18
Noter til kapittel 1	21
Kapittel 2. Normer	23
Generelt om normer	23
<i>Språklige normer i skrift – rett eller galt</i>	25
<i>Uttalenormer – stygt eller pent</i>	26
<i>Hva består så en uttalenorm av?</i>	27
Individuell tolking av sosial konvensjon	30
Normbevaring som behandling	30
Sosial normkontroll	32
Aldersbestemte normer og familienormer	34
Noter til kapittel 2	37
Kapittel 3. Artikulatorisk fonetikk	39
Fonasjon – strupehodets anatomi	39

Fonasjonsfysiologi	43
Grunntone – endring og kontroll av grunntonefrekvens	45
Stemme kvalitet	49
<i>Afoni – «å miste stemmen»</i>	49
« <i>Breathy voice</i> » – luftfylt stemme	50
« <i>Creaky voice</i> » – knirkestemme	51
Stemmeskifte	51
Terminologi for artikulatork fonetikk	52
<i>Avledning av beskrivende adjektiver</i>	52
Terminologisk basisliste	54
Taleorganer – homo loquens	55
<i>Homunculus – den lille mannen</i>	55
Spesialisert talemuskulatur	56
Spesialisert organfordeling i halsen	56
Konsonantsystematikk – artikulasjonssteder	59
<i>De to øverste linjene i konsonanttavlen: bilabiale plosiver og nasaler</i>	59
Fysiologisk definisjon	61
<i>Labiodental nasal</i>	62
<i>Dentale og alveolare plosiver og nasaler</i>	63
<i>Retroflekse plosiver og nasaler</i>	63
<i>Palatale plosiver og nasaler</i>	65
<i>Velare plosiver og nasaler</i>	65
<i>Ustemt glottal plosiv</i>	66
<i>Hva vi utelater og legger til</i>	68
<i>Felles for plosiver</i>	68
Andre artikulasjonsmåter	70
<i>Vibranter</i>	70
<i>Tap og flap</i>	70
<i>Frikativer</i>	72
<i>H-lyder</i>	74
<i>Affrikater</i>	75
<i>Laterale frikativer</i>	76
<i>Laterale approksimanter</i>	76
<i>Nasal og lateral eksplosjon</i>	77
<i>Mediane approksimanter</i>	78
Sekundær og dobbel artikulasjon	79
Felles for konsonanter	81
Gjensyn med ustemt–stemt-distinksjonen: Voice Onset Time	82
<i>Distinktiv bruk</i>	82
<i>Ikke-distinktiv bruk</i>	83

Vokaler	85
<i>Mediansnitt og arealfunksjoner</i>	86
Vertikal og horisontal bevegelse av tungelegemet	88
<i>Kardinaldyder og kardinalvokaler</i>	91
Vokaler i et fremmedspråk og i to norske dialekter	97
<i>Amerikansk engelsk</i>	97
<i>Vokaler i Bergen og i Oslo</i>	99
<i>Diftonger i kardinalvokalsystemet</i>	101
Noter til kapittel 3	102
Kapittel 4. Akustisk fonetikk	103
Svingende streng – grunntone og deltoner	103
Kilde og filter	107
Klangspektrum i tid	111
Andre stemte språklyder	112
Ustemte språklyder	113
Noter til kapittel 4	113
Kapittel 5. Auditiv fonetikk	115
Hørselens anatomi og fysiologi	115
Hørselsfeltet	121
Kategorisk persepsjon	123
Locus og forveksling	124
Forvekslinger: labial–velar-korrespondanser	125
Litt om audiologi og audiometri	127
<i>Rentoneaudiometri og taleaudiometri</i>	127
<i>Case study – en faktisk pasient</i>	131
Firedelingen II. Polymorfi i talekjeden	133
Tone, trykk og lengde	136
<i>Ordtoner og tonelag</i>	136
<i>Sirkumflekstone</i>	138
<i>Intonasjon</i>	138
Beskrivelesperspektiver på tone, trykk og lengde	140
Nasalitet	145
Språklyder langs tidsaksen	150
Assimilasjoner	152
<i>Assimilasjonsretning</i>	153
<i>Assimilasjonsgrad</i>	153
<i>Assimilasjonens virkeområde</i>	154
<i>Assimilasjonens fonologiske resultat</i>	155

Assimilasjon og forklaringstyper	155
Elisjoner: bortfall i syntagmet	156
<i>Aferese</i>	156
<i>Synkope</i>	156
<i>Apokope</i>	156
<i>Haplologi</i>	157
Tillegg i syntagmet	157
<i>Hiatushindring</i>	157
<i>Segmentasjon og epentese</i>	157
<i>Svarabhakti-vokaler</i>	158
Syntagmeprosesser – diakroni eller synkroni?	159
Prosesser i paradigmet	159
Fonotaks	160
Talepersepsjon	161
Noter til kapittel 5	165
Kapittel 6. Fonetikk og fonologi	167
Trekke fra fonetikkens faghistorie	167
Trekke fra fonologiens faghistorie	170
Historiske holdepunkter	171
<i>Fallet av bokstavene</i>	171
Enkelte hovedtrekk ved strukturalistisk fonologi	172
<i>Foner, fonemer og allofoner</i>	173
<i>Nøytralisering</i>	176
<i>Noen problemområder</i>	177
Litt om distinktive trekk	178
Noter til kapittel 6	181
Appendiks 1 Forslag til videre lesing	183
Appendiks 2 The International Phonetic Alphabet	184
Appendiks 3 extIPA Symbols for Disordered Speech	185
Appendiks 4 Nyttige nettsteder	186
Appendiks 5 Principles of the International Phonetic Association	188
Indeks	190